

Komentář Gejzi Horvátha:
**Ke 23. říjnu/ O Roma idž
he adađives**

strana 2 a 3

Irena Eliášová:
**Vakcína mě zabíjí/
E vakcina man murdarel...**

strana 6-7

Veronika Kačová:
**Kaj džas/Kam jdeme
...dokončení
z minulého čísla**

strana 6-7

ZPRÁVY

Očkování se někteří zatím stále brání

KARLOVY VARY – V sále Krajské knihovny Karlovy Vary se v pondělí 15. listopadu 2021 od 17.00 uskutečnila multimediální přednáška Michala Schustera Dějiny Romů a jejich pronásledování během druhé světové války. Hlavním tématem přednášky byly dějiny Romů v meziválečném Československu, a především jejich tragický osud za 2. světové války.

LIBEREC – Koalice romských reprezentantů Libereckého kraje spustila informační kampaň Jekhetane – očkujeme se společně k imunitě, která je zaměřena na romskou komunitu a má podpořit její ochotu nechat se očkovat proti onemocnění COVID-19. Již dříve očkovací kampaň zaměřenou na Romy spustila Krajská zdravotní. „S iniciativou přišli mladí Romové, převážně studenti, kteří se sdružují v rámci projektu Komunitní práce v sociálně vyloučené lokalitě Liberec 2, který realizujeme za podpory Krajského úřadu Libereckého kraje a Úřadu Vlády,“ informoval Ján Lány z Koalice romských reprezentantů Libereckého kraje. Kampaň má za cíl motivovat Romy a Romky k očkování proti onemocnění COVID-19.

foto: wikipedia.org

Nacházíme se ve třetí vlně pandemie, která ve společnosti vzbuzuje mnoho otázek. Jde především o očkování a jeho efektivitu. Zvyšují se totiž čísla

nakažených a týká se to i již naočkováných osob. To bohužel u jisté části obyvatel způsobuje nedůvěru v tento systém. Vznikají různé dezinformační

scénáře od předlidněnosti planety až po snahu očipovat lidstvo (prostřednictvím očkování), a tím jej zbavit jakéhokoliv soukromí. Proč tomu tak je?

Nárůst hoaxů (falešných, poplašných zpráv) ve virtuálním světě

Pokračování na str. 2

S Tomášem Funtim o jídle a zdravém stravování

Přinášíme rozhovor s kuchařem Tomášem Funtim o jídle a zdravém stravování. Třidvacetiletý Tomáš Funti pochází z Brna, kde žije a pracuje v pětihvězdičkové restauraci. Ve svém volném čase se věnuje sportu. Nejráději vaří pro svoji rodinu, přítelkyni a přátele. Miluje italskou kuchyni. Má čtyři sourozence.

Ahoj, Tomáši, mohl bys nám říct, jakou školu a jaký obor jsi vystudoval?

Ahoj, Veroniko. Studoval jsem na střední škole Charbulova v Brně, obor kuchař.

Jak moc tě studium bavilo, jaký jsi byl student?

V prvním ročníku jsem školu nebral vážně, ale ve třetáku jsem už byl pilný student, uvědomil jsem si, že mám poslední rok a musím tu školu dodělat. Praxe mě bavila více než škola.

Měl jsi ve třídě jiné romské spolužáky?

Ne, byl jsem jediný Rom ve třídě.

A s jakým hodnocením jsi školu dokončil?

Ve škole jsem uspěl jako nejlepší z celého ročníku. Na závěrečné zkoušky přišla jedna paní, velmi důležitá osoba, viděla jediného romského žáka na závěrečných zkouškách a řekla mi, že je velmi zvědavá, jak dopadnu. Po všech zkouškách přišla za mnou, poklonila se, podala mi ruku a řekla: „Pane Funti, tohle jsem nečekala, klobouk dolů.“ V praktických zkouškách jsem dopadl nejlíp z celého ročníku.

A co pak, po škole, kam směřovaly tvoje kroky dál? Našel sis práci v oboru?

Čtyři dny po vyučení jsem nastoupil do svého prvního zaměstnání, a to do restaurace Kuchař Tripoli.

Tomáši, vzpomeneš si na své začátky v práci? Jaké byly?

Hrozný! Měl jsem tři dny na zaúčnění, poté jsem nastoupil na směnu sám. Byl jsem nezkušený, uměl jsem jen základy. Praxi vždy získáte, až když pracujete v oboru. Pak jsem nastoupil do druhé restaurace a můj šéfkuchař byl na mě krutý. Zažil jsem opravdu peklo, věčně vztek, řev, brutalita, bál jsem se chodit do práce, ale řekl jsem si

vždy, vydrž! Šéfkuchař byl velký puntičkář a to se snažil naučit i mě. Tím si mě ale vyškolil, naučil mě být rychlý, samostatný, být týmový a hlavně mít pořádek. Patří mi za to vše velké díky.

Jak tě přijali ostatní kolegové z práce?

V pohodě, samozřejmě, že byly narážky na moji barvu pleti, když zjistili, že jsem Rom. Prvně si mysleli, že jsem cizinec. Já jim to vracel, ale vždy to bylo svtípem, nikdy jsme nebyli na sebe „vážní“ kvůli rasismu.

Co nejráději vaříš a jaká je tvá oblíbená kuchyně?

Rád vařím, na co mám chuť. Rád vařím indickou, mexickou, českou, ale nejráději mám italskou kuchyni. A nejráději vařím těstoviny.

Máš nějaký oblíbený recept, který bys nám prozradil?

Těch je víc, ale mám hodně rád tatarák. Recept prozradit nemusím, ten se dá najít všude i od špičkových kuchařů na internetu.

Pokračování na str. 5

foto: archiv Tomáše Funtiho

Průzkum: Polovina Britů neví, že při holocaustu zavraždili šest milionů Židů

Nejméně polovina Britů neví, že během holocaustu nacisté zavraždili až šest milionů Židů. Vyplývá to z nového průzkumu, o kterém informoval list The Guardian. Přes 50 procent respondentů se také domnívá, že holocaust dnes zajímá méně lidí než dříve a věří, že něco podobného by se mohlo v budoucnu opakovat.

Téměř čtvrtina Britů si myslí, že během holocaustu zavraždili dva miliony Židů nebo méně a více než polovina neví, že toto číslo dosáhlo šesti milionů. Celkem 67 procent respondentů se mylně domnívalo, že britská vláda Židům umožnila emigrovat do Spojeného království, i když jim na začátku druhé světové války de facto zavřela dveře.

Až 76 procent respondentů nevědělo, co byly takzvané kindertransporty, díky kterým se do Británie dostalo téměř 10.000 židovských dětí. Z průzkumu, který nechala zpracovat organizace Claims Conference, která zastupuje oběti nacistické zvěle a jejich potomky, rovněž vyplynulo, že naprostá většina respondentů (89 procent) o holocaustu určitě slyšela. Tři čtvrtiny dotazovaných věděly, že se jedná o hromadné vraždění Židů.

Celkem 57 procent Britů se domnívá, že o holocaust se dnes zajímá méně lidí než dříve, a 56 procent věří, že by se mohlo opakovat něco podobného.

Až 91 procent respondentů ze Severního Irsku si myslí, že je důležité pokračovat ve výuce o holocaustu, a podobně jsou na tom i lidé v Anglii a Walesu (88 procent) či ve Skotsku (86 procent).

Organizace loni provedla podobný průzkum na mladých Američanech ve věku 18 až 39 let. Vyplývá z něj, že dvě třetiny mladých Američanů neví, že nacisté zavraždili šest milionů Židů. Celkem 23 procent respondentů také věřilo, že holocaust je buď mýtus, nebo se přehání. Až 48 procent z nich nedokázalo vyjmenovat jediný koncentrační tábor. Jeden z osmi dotazovaných o holocaustu nikdy neslyšel.

Britové si ve znalostech o vyhlazovacích táborech vedli o něco lépe. Žádný tábor nedokázalo pojmenovat 32 procent respondentů. Výsledky jsou založené na dotazování 2000 respondentů starších 18 let.

„Jsme velmi znepokojeni, že vidíme hluboké mezery ve znalostech o holocaustu v této i v předchozích studiích, včetně událostí spojených s Velkou Británií. Přesto je velmi silně vidět, že drtivá většina britských respondentů říká, že o holocaustu by se mělo vyučovat ve školách,“ uvedl předseda organizace Gideon Taylor. „Celkem 88 procent věří, že je důležité pokračovat ve výuce, částečně proto, aby se to neopakovalo. To je věc, na kterou musíme zaměřit svou energii. Vzdělání nejen zaplní mezery ve znalostech o holocaustu, ale přispěje také k lepším a empatictějším občanům,“ dodal.

ČTK

O Roma idž he adad'ives

Nakamavas te irinel pal o problemi maškar o Roma, sar džan jekh pre avreste. Našti oda imar likeravas avri, he vaš oda imar naši dureder čitav. Imar musaj te phenav, so mange pal oda gondolinav. Me som Rom, so barolas upre andro romano riños, andre phurikañi romañi pařiv, andro phure varekanutne tradiciji. Sar dikhav, so o Roma paratinen avri, sar jekh avreske čingeren andre pařiv, ta gondolinav mange, hoj lenge hin jekh, so lenca avela, sar dureder dživena, he sar pre lende o gore dikhena. Ňiko Ňikaske Ňić naodmukhel, naprebaćinel, o romano bibachtalipen sigo barol u me andr'oda dikhav, hoj maškar o Roma barol upre bari tragedija. Romale, te tumenge nane jekh, so dureder avela le Romenca, ta preaćhen pes te vesekeďinel, te halasinel, he jekhe avreske te čingeren andre pařiv. Preaćhen pro internetos korkore te marele tele amari romañi nacija. Ma keren peske mafijanske bandi, ma aven pre peste sar benga rukone, he peskra bara zoraha ma egerinen jekh avreske mariben, murdaripen.

Ma sikhaven peskro baripen, ma maren tele peskri nacija, kerena aleha bari chasna na ća korkore peske, ale he savore Romenge. Tumen, so peskri nasvali goďi bi e ladž sikhaven pro internetos, san pro baro asaben, sar le Romenge ta he le gorenge. Aleha pes sikhaven presne avka, sar pal amende irinen o gore. Romale, tumen, so barvalon le romane ćoripnastar, la segregacijatar, ta keren ladž na ća korkore peske, ale he amara romaña nacijake. Le gorenge pes korkore sikhaven avka, sar pal amende vakeren, he sar amen dikhen.

Džanav he tiž prindžardom, hoj sako dživas dživipen, so hin les vselija- jaka parsumi, laćhe he bibachtale. Ale o dživipen šaj kerel dženenstar he bachtale manušes, bare kamlipnaha les sastarel avri, he dožičinel leske ajsjo dživipen, hoj aver džene oda napredživen aňi andro suno. Ale hin he ajse nipi, so peskra pařivaha džanen avrengte te kerel feder dživipen u na ća la fajtake, ale he but avre nipenge. Prindžarena len pal oda, hoj radeder den sar len. Ajsjo hin he o Romano muzeum Bernate, kaj e rjaditelka kerel e doktorka Jana Horváthová. O Romano muzeum kerđas 23.10.2021 pařiv- ali akcija, has oda reprezentacija savore Romengri. Andre zala bešenas džene andal e bari politika, prindžardune ćechike he romane bare džene. ćapkišagoha sikhavenas pařiv le romane umelcenge, le hercenge, le spevakenge, he le lavutarengte. Aja akcija has perdal amari nacija bari hireš- no. Hoj amen o Roma he o gore te dživas jekhetane laćhes, ta imar kampil amenge te sikhavel, hoj šaj keras chasna he la majoritake. E majorita imar musaj te džanel, ko hin o Roma, sar dživen, so keren, he so džanen. Maškar amende hin bare džene, lavu- tara, herci, doćtora, fiškaľoša, ma-

Pokračování na str. 3

Oćkování se někteří zatím stále brání

Dokonćení ze str. 1

tě, který je dnes součástí každodenního života skoro každé domácnosti, pak jen tyto ćerné scény prohlubuje. Je zřejmé, že chybí základní informace. Vláda v tomto směru podcenila informovanost obćanů. Společenské rozdíly bychom v takových situacích neměli přehlížet. Hovoříme tu o početné významných skupinách obyvatel jako jsou senioři, lidé žijící v sociálně vyloućených lokalitách apod. Chybí aktivní kampaň i osvćta o důležitosti oćkování a ochrany zdraví.

Snad tomuto stavu pomohou mobilní oćkovací týmy, které ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s kraji vytvořilo. Ve snaze o naoćkování co největší části populace chystá vedení krajů mobilní týmy, které budou jezdit do vyloućených lokalit. Jednotlivé kraje ćhtějí společně s odborníky vymyslet strate-

gii pro naoćkování Romů a dalších osob, které převážně ve vyloućených lokalitách žijí. Jednou z cest jsou mobilní oćkovací centra.

Proběhla také setkání se zástupci menšin ohledně možné spolupráce. Důležité je zmapovat situaci v lokalitách a analyzovat palćivé problémy. Zejména pak, kde to nejvíce tlačí a kde by byl největší zájem o možnost oćkování v terénu. Do pomoci se také zapojila Asociace romských podnikatelů, která chce využít oćkovacího centra bez registrace v Nové Karolině (ostravské obchodní centrum), kam Romové rádi chodí. Naoćkované ćhtějí odměnit poukázkou na nákup v obchodním centru. Letos v ćervenci se zástupci asociace zúčastnili otevřeni tohoto oćkovacího centra spolu s premiérem, ministrem zdravotnictví a ředitelem Fakultní nemocnice Ostrava.

Lokální romské i neromské organizace jsou v době trvání pande-

mie velmi potřebné. Právě v těchto krizových ćasech reagovaly ve svém okolí pružně a pohotově. Ať už se jednalo o výrobu a rozdávaní roušek/respirátorů ći výdej základních potravin potřebným. Neméně důležitá byla také informovanost k dodržování hygieny, mytí rukou ći k důležitosti oćkování. V tomto ohledu některými politiky kritizovaný neziskový sektor zastupoval stát i další veřejné instituce, které v moment potřeby obćanů nekonaly.

Přátelé, Romale, žijeme v době moderních informací, které se k nám šíří rychlostí blesku. Ne vždy jsou však pravdivé a objektivní. Naućme se je ověřovat a vyhodnocovat. Vyhneme se tak rychlým závěrům, jež se nezakládají na pravdě. Informace jsou dnes velmi cenný zdroj, který nám může v našem každodenním fungování jen pomoci.

Tomáš Šćuka

MPSV navrhuje zvláštní zvýšení dávek na bydlení kvůli růstu cen energií

Ministerstvo práce a sociálních věcí navrhuje pro příští rok zvláštní navýšení příspěvků a doplateků na bydlení kvůli růstu cen energií. Lidé v nouzi mohou získat i mimořádnou dávku. Seznámila se s tím vláda. S opatřeními souhlasila. Na tiskové konferenci po jednání kabinetu to řekl ministr průmyslu a dopravy Karel Havlíćek (ANO). Ministr práce Jana Maláćová (ćSSD) v úterý oznámila, že mimořádnou dávku na úhradu faktur ći nedoplateků budou moci lidé po odchoďu od dodavatelů poslední instance získat za mírnějších podmínek.

Po skonćení společnosti Bohemia Energy muselo 900.000 odběratelů přejít k dodavatelům poslední instance. Zálohy se jim násobně zvedly. Stejně jsou na tom i klienti dalších firem, které s dodávky skonćily.

„Souhlasíme s tím návrhem, který připravilo ministerstvo práce, ať už se jedná o příspěvek ći doplatek na bydlení, respektive mimořádnou okamžitou pomoc pro osoby ve stavu hmotné nouze,“ uvedl Havlíćek.

Na příspěvek na bydlení dosáhnou lidé, jimž na přiměřené bydlení nestaćí 30 procent příjmu a v Praze 35 procent. Dávka odpovídá rozdílu mezi stanovenými normativními náklady a 0,3 ći 0,35násobkem příjmu. Doplatek je pro lidi v hmotné nouzi. Dorovná jim výdaje na bydlení tak, aby jim zbylo na živobytí. Mezi dávky hmotné nouze patř i mimořádná

okamžitá pomoc. Dostanou ji tak jen lidé ve vážné tísní, posuzuje se příjem žadatele i ostatních členů rodiny a majetek.

Ministerstvo práce navrhuje novelu, podle které by se k běžným normativům připoćetl zvláštní příspěvek, který by odrážel růst cen energií. Dávky by se tak vypoćítávaly z vyšších ćástek, takže by vzrostly. Podle návrhu ministerstva by se podle počtu osob v domácnosti a bytové plochy mohly normativy v nájmu zvednout o 813 až 1969 korun, ve vlastnickém bydlení pak o 1222 až 3128 korun. „V současné době vycházíme z informací ministerstva průmyslu, že v roce 2022 se ceny elektřiny zvýší asi o 30 procent a ceny plynu o 70 procent a ceny tepla o 30 procent, data se budou zpřesňovat,“ uvedlo v materiálu pro vládu ministerstvo práce. Po ministerstvu průmyslu chce údaje o změnách cen u jednotlivých dodavatelů

a o počtu jejich odběratelů.

Poskytování zvláštního přídatku kvůli růstu cen by musel upravit zákon. Pokud by se novela přijala a platila od ledna, lidé by vyšší dávku dostali v únoru, a to na poslední letošní kvartál. Kdyby norma začala platit od dubna, vyšší dávka by se začala vyplácet v kvćtnu. S přídatkem by příspěvek na bydlení získalo víc lidí. Dosavadním příjemcům by se dávka navýšila. Týká se to i doplateků.

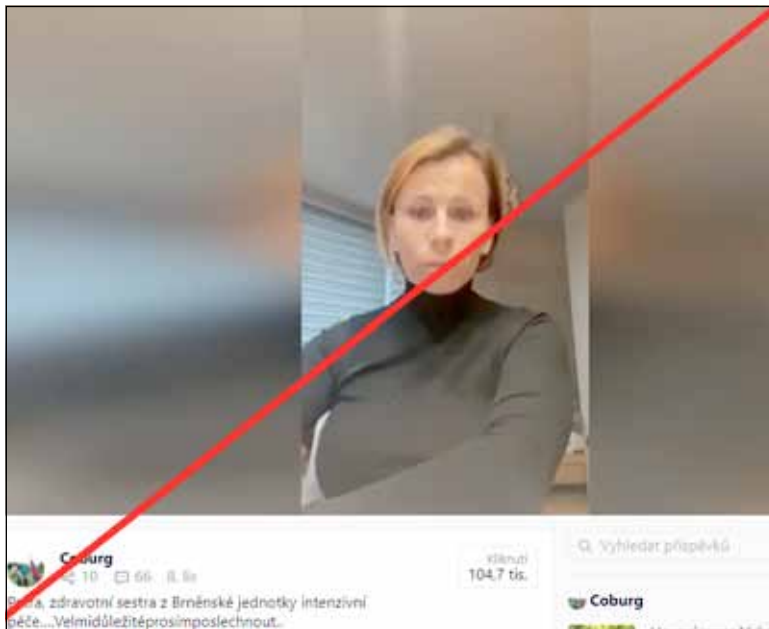
Od ledna začnou platit také nové normativy. Ty se valorizují podle zákona každý rok podle ukazatelů statistického úřadu za sledované období. Skokový růst cen tak zohledňovat nebudou. Ministr práce Alena Šchillerová (ANO) na tiskové konferenci řekla, že nařizení s upravenými normativy schválí Babišova vláda. „To musí připravit tato vláda, příští by to nestihla,“ dodala Šchillerová.

ćTK

„Sestra z brněnské JIP“ je dezinformátorka Petra Fajmonová Rádová

Virálně se momentálně šíří video, ve kterém vystupuje Petra Fajmonová Rádová a je představována jako „sestra z brněnské JIP“. Petra Fajmonová Rádová je ve skutečnosti typickým příkladem, proč lidé točí taková videa. Sama se věnuje tzv. kyslíkové kosmetice a provozuje e-shop, ve kterém si můžete koupit kosmetickou houbičku za 145 Kč nebo předražené čaje. Rovněž je uvedena jako provozní prodejny s kosmetikou. Také nabízí léčitelství. Do jejího repertoáru patří například terapie Reiki, regresivní terapie, AFT terapie a kraniosakrální terapie. A věnuje se astrologii a ezoterice. Rádová má navíc se zdravotníky nevyřízené účty z roku 2014, kdy v brněnské nemocnici absolvovala porod císařským řezem a po operaci trpěla komplikacemi. Máme potvrzeno, že žádá z brněnských nemocnic Rádovou nezaměstnávat.

Rádová v celém videu vykládá nesmysly. Očkování proti COVID-19 chrání proti těžkému průběhu onemocnění. Těžký průběh onemocnění COVID-19 hrozí u lidí s podružnými onemocněními, která mají vliv na imunitní systém. Například chemoterapie jednoznačně oslabuje imunitní systém člověka a tak z logiky věci je omezená i účinnost vakcín. Očkování chrání před vznikem mutací. Že očkování způsobuje mutace, je velmi stará dezinformace. Různé mutace viru SARS-CoV-2 tu byly dříve než očkování.

Ve videu se však věnuje především údajným rozborům krve očkováných. O tom náš web psal už mnohokrát. Přichází například s objevným zjištěním, že krev očkováných se v prostředí „in vitro“ sráží. Jak už jsme psali, tento proces je samozřejmě správný a bez něj by nikdo z nás nepřežil. Srážení krve je důležitým procesem hemostázy, tedy zástavy krvácení. Vzniklá krevní sraženina ucpe defekt ve stěně cévy a zamezí tak krvácení. Jev tedy samozřejmě nijak nesouvisí s očkováním a krev se po styku s venkovním prostředím sráží všem zdravým lidem.

Projekt Vaxinátor zveřejnil video, ve kterém ukazuje, že třeba i v kapce destilované vody lze při troše fantazie najít předměty, které

vypadají jako parazit, nanobot nebo čip. Ve skutečnosti se jednalo o vlákno z ubrousku, o prach nebo znečištění laboratorního sklíčka. Pro správné posouzení podobného materiálu je nutné vždy znát jeho zdroj a okolnosti, za kterých vznikl. Ty nejsou uváděny na žádném takovém „důkazu“. Tato videa a „fotografie“ mají společné jedno. Nikdy nevidíme, jak byl vzorek nanesen pod mikroskop. Český klub skeptiků Sisyfos navíc upozorňuje, že mikroskopický rozbor krve není příliš ověřeným a správným způsobem analýzy krve. Údajná analýza navíc probíhá pod mikroskopy, které se prodávají jako dětské hračky.

Jan Cempér
foto: manipulatori.cz

Generální ředitel Pfizeru a jeho smyšlené zatčení

Na Facebooku se šíří příspěvek, podle kterého byl zatčen generální ředitel farmaceutické společnosti Pfizer Albert Bourla. Ten se však poté, co měl být zatčen, objevil v živém televizním rozhovoru. Smyšlená zpráva pochází z kanadského webu, který opakovaně zveřejňuje nepravdivé informace o očkování proti covidu-19 a přichází s vymyšlenými zprávami o zatčení významných osob.

FACEBOOK FACTCHECK 8. listopadu 2021

Autor příspěvku uvádí, že Albert Bourla, generální ředitel společnosti Pfizer, která vyrábí v Česku nejrozšířenější očkovací látku proti covidu-19, byl zatčen 5. listopadu

2021. Měl být obviněn z „podvodu za svou roli při klamání zákazníků ohledně účinnosti „vakcíny“ proti COVID-19“. O případu údajně informoval nejméně jeden agent FBI.

Informace se poprvé objevila 5. listopadu ráno na kanadském webu Conservative Beaver. Ten uvádí, že Bourla byl zatčen to ráno ve svém domě ve Scarsdale na předměstí New Yorku. Conservative Beaver se odvolává na slova „agenta FBI“.

Albert Bourla ale zjevně zatčen nebyl. Ve stejný den ráno například vystoupil v živém rozhovoru na CNN a CNBC, po poledni pak poskytl rozhovor stanici Fox. Žádná seriózní média se o tom, že by měl být šéf Pfizeru zatčen, nezmiňují. To, že by byl Bourla zatčen ve svém

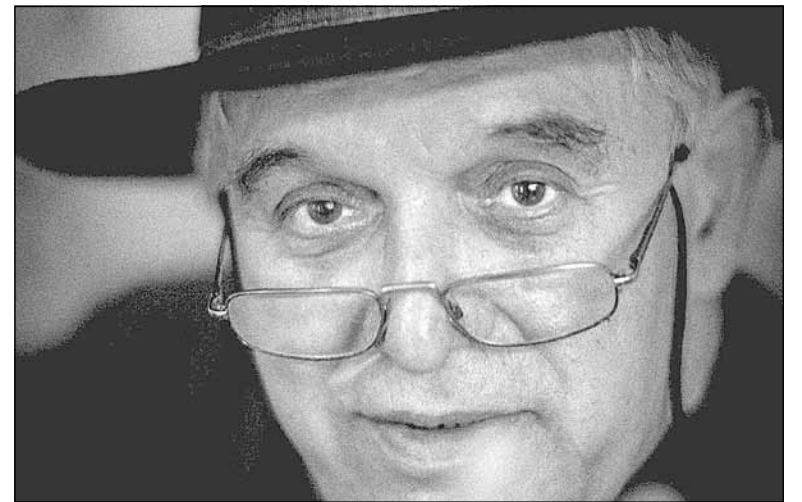
domě ve Scarsdale, popřela společnost Pfizer a také místní policie. Podle policie Albert Bourla v dané oblasti vůbec nežije.

Web Conservative Beaver již v minulosti publikoval zavádějící či nepravdivé články týkající se očkování proti covidu-19. Často ale přichází také s vymyšlenými zprávami o zatčení významných osob. Před Albertem Bourlou měl být podle webu zatčen Barack Obama, papež František, George Soros, syn Joe Bidena nebo bratr kanadského premiéra.

Vzhledem k tomu, že Albert Bourla zatčen nebyl, jsme označili v rámci naší spolupráce se společností Facebook výskyty příspěvků jako nepravdivé. Demagog.cz

KOMENTÁŘ Ke 23. říjnu

GEJZA HORVÁTH

Zdravím vás, milí přátelé. Nechtěl jsem psát o dnešní válce Romů proti Romům, ale míra únosnosti těchto bojů už přesáhla své meze a já jako Rom vyrůstající v romské osadě, ve starých romských hodnotách a tradicích, už se musím k dnešní tragické romské nenávisti vyjádřit. Romale, pokud vám záleží na úspěšné budoucnosti Romů, tak zastavte vzájemné sebe-destructivní a ponižující boje romského národa, které vedete v online prostoru. Nezakládejte své romské klany a společnou silou svých příznivců nehlásejte projevy nenávisti ani likvidaci svých opozičních nepřátel nebo výhrůžky vůči svému vlastnímu národu.

Neprezentujte se povýšeně nad svým vlastním národem, budete tím ve společnosti přispívat dobrým jménem nejen sobě samým, ale i nám, všem Romům. Vy, kteří své choré sebevědomí bez zábran prezentujete na sociálních sítích, jste pro smích nejenom Romům, ale i většinové společnosti. Chováte se přesně tak, jak nás většinová společnost popisuje. Romale, vy, kteří využíváte bídu, chudobu a segregaci Romů ke svému prospěchu, děláte ostudu nejen sami sobě, ale i svému romskému národu. Podporujete tím stereotypy a předsudky, které o nás majorita má.

Mám zkušenost, že život každého z nás může mít mnoho podob, kladných i záporných. Životní osud ale umí člověka udělat i šťastným, láskou umí uzdravit jeho život a dopřát mu žít životem, který mnoho lidí neprožije ani ve snu. Jsou pak také lidé, kteří svým konáním mění životy druhých k lepšímu, a to nejen v rámci své rodiny, ale i v široké společnosti. Poznáte je podle toho, že raději dávají než přijímají.

Ukázkovým vzorem těchto hodnot je Muzeum romské kultury, které vede doktorka Jana Horváthová. Akce 30. výročí našeho romského muzea, která se odehrála 23.10.2021, byla důstojnou reprezentační událostí všech Romů. V sále seděli senátoři a další představitelé politické scény, vlivné české i romské osobnosti a tleskali romským umělcům, hercům, zpěvákům a hudebníkům. Tato akce byla pro náš národ významnou společenskou událostí. V rámci soužití Romů s majoritou je nutné, aby Romové byli pozitivně prezentováni a byl kladen důraz na jejich prospěch pro celou společnost. Je nutné, aby majorita věděla, kdo jsou Romové, co dělají a čím vynikají. Mezi námi jsou umělci, muzikanti, herci, lékaři, právníci, sociální pracovníci, dělnická třída, studenti středních i vysokých škol a matky, které nesou zásluhy za všechny tyto osobnosti.

Muzeum romské kultury ve vzpomínaný večer předalo cenu muzea letošního roku in memoriam Bartoloměji Danielovi (1924–2001), který se zapsal do dějin Romů jako první romský absolvent studia historie a romský historik v českých zemích, promováný rodák ze západoslovenského Šaštína. Za rok 2020 byla tento večer oceněna i slovenská vizuální umělkyně Emília Rigová.

Galavečer Muzea romské kultury byl významnou akcí pro nás Romy. Moje sebevědomí ten večer povyroستlo a byl jsem nejen hrdým Romem, ale hlavně hrdým člověkem.

O Roma idž he adad'ives

Dokončení ze str. 2

nuša andal e socialno sfera, zoralí he bari bufakeri klasa, študenta pro maškarutne he uče školi, he o daja, so ale udžande bare dženen likerde avri.

O Romano muzeum odi leperďi rat diňa cena in memoriam le Bartolomej Daniel (1924–2001). O Daniel has peršo romano absolventos, so študindas avri e romaňi historija andro Čechiko. Has oda promimen manuš, so uliľas Šaštinate pre zapadno Slovensko (Záhori). Vaš o berš 2020 has odi rat oceňimen he slovensko vizualno umelkiňa e Emilija Rigová.

Aja inepokri rat (galavečer) kerdas o Romano muzeum amenge le Romenge bari chasna. Odi raťi bariľom upre, čujinavas man moneki lačes. Keravas bari pen na ča sar Rom, ale he sar manuš. Gejza Horváth

O Roma vakeren

Pořad ČR určený pro Romy. www.romove.cz

Úspěšná přednáška na téma zdravý životní styl pro klienty z NZDM Bunkr v Novém Jičíně

V pondělí 1. 11. 2021 se od 16 hodin v nízkoprahovém klubu Bunkr v Novém Jičíně konala přednáška s workshopem na téma zdravý životní styl. Přednášku vedli Veronika Kačová a Nikolas Kačo. Klienti klubu si vyslechli prezentaci o tom, jak by se měli správně stravovat, jaké chyby dělají a jak na sobě začít pracovat. Diskutovalo se o tom, kolik litrů vody denně vypijí, jakou pohybovou aktivitu mají nejraději, co snídají, obědvají, večeří. Klienti se také dozvěděli o sportovní skupince Neustupuj a nevdávej se, která funguje v jejich městě již třetím rokem a snaží se motivovat mládež, aby se začala věnovat sportu a nesešla doma. Skupinku Neustupuj a nevdávej se můžou navštívit a využívat, a to každé úterý a čtvrtek v prostorách tělocvičny na Mendelově střední škole v Novém Jičíně.

Po přestávce následoval 30 minutový fitness program s trenérem Nikolasem. Začalo se cvičením, a to ve stylu „panáka“. A pak se přidávaly těžší cviky jako výpady, dřepy, kolébka a jiné. Všichni účastníci fitness cvičení vše zvládli na jedničku. Osobně si myslím, že tohle téma je a bude pro nás všechny stále aktuální a je na nás, zda ho zvládneme a posuneme k pozitivním výsledkům. Díky své vůli můžeme změnit své okolí a vztah k různým sportovním aktivitám. Jak v přednášce na úvod zaznělo „Není to o nás ani pro nás, ale hlavně o vás!“. Důležité je si z přednášky vždy něco pozitivního odnést a začít na svých chybách pracovat. Proto bych chtěla popřát každému z vás, snažte se začít cvičit a mít pravidelný režim, a to i ve stravování.

A co na to pracovníci klubu?

Pracovníci NZDM klubu Bunkr Eliška Formanová, Nikola Vajdová, Tomáš Hois:

„Dnešní program byl velice zajímavý a dobře rozložený. Líbilo se nám, že program měl dvě části, a to jak teoretickou tak i praktickou, kde jsme si mohli ukázat i vyzkoušet různé cviky. Je to téma, které je hodně rozsáhlé a dalo by se o něm povídat hodiny a hodiny. Každopádně si myslíme, že ty nejdůležitější věci, které je potřeba vědět, zazněly. Stravování je u našich klientů, ale i celkově mezi mládeží, hodně důležité téma. Myslíme si, že program byl zajímavý i pro naše klienty, kteří pečlivě poslouchali a spousta z nich se i zapojila a vnášela své zkušenosti a sdílela je s námi všemi. Verča s Nikolasem mají přirozený talent, aby na sebe strhli pozornost a aby je „obecenstvo“ poslouchalo, což se jim krásně povedlo i u našich dětí. Děkujeme moc za tuto příležitost.“

Trenér Nikolas Kačo:

„No, každopádně to bylo super, měl jsem z toho dobrý pocit, takže paráda. Akorát škoda, že se všichni nezúčastnili a nebyli připravení, i když o tom věděli. Chtělo by to dělat častěji a předávat svoje zkušenosti druhým. Děkuji a budu se těšit na příště.“

Veronika Kačová

Demokracija...

Nadžanav, sar kampav te pisinel, s'odava hin, kaj te odava avel čačkanes. No avela mištes, te pisanava avka, sar me kija šunav. Imar tran-da berš dživas andre demokracija, no so preku lidžas, mange napačinel. Andro berš 1989 avka lošanahas, hoj avela vaš amenge feder dživipen, hoj šaj phenas slobodno, so kamas, no ňiko nadžanelas, vaš savi cena! Me naachaluvav, so hin e politika, afe džanav, so nane mištes, the so hin nalačo. So pes kerelas andro 90. berša - o manuša šaj phirenas pal calo svetos, the pal savore kontinenti, bari loš ehas le manušen, no bisterde, so pes k'amende kerel.

O politiki kezdinde te bikenkerel amaro barvalipen, amare tovarňi, so sas but berša. Bikenenas, pre soste avenas, savoro maj bikende, the amen imar nane nič. Odava savoro kerenas o bare raja, the amenge le manušenge phenenas, hoj so jon keren, hin savoro mištes.

Baro čoriben pes kezdinda, the jekhbuter amare politiki, detkere-

nas peske andro vasta andro igelitova taški o bare milijoni.

Imar nane k'amende ňisave tovarňi, čak cudze, the o manuša keren bufi phares. Cudze tovarňi, the but ori keren, afe čulo love chuden, hoj nane aňi pro mištes dživipen. Čak hine k'amende o veci andal e Čina.

Sako manuš dikhelas, hoj e demokracija avela mištes, hoj šaj phenel ko kamel, so kamel, nane odava čačo! Čak leperen, so pes kerelas andro 90. berša, keci skini avle k'amende, the keci Romen murdarde, the so o sudí? Nič, o sudí sas „mištes“ vaš o skini.

The sar bešas andre demokracija? Save hine amen o khera? No, o komunisti budinde o panelaki, akaňik pes lenge phenel „o škatulki“, the o bare raja akaňik len bikenkeren vaš o bare love! The odava pes andre demokracija kerel, hoj o baro milionaris cinel o panelaki, the o manuša mušinen pale te pořinel pro bitos, duval, trival. The kaj

hin o čačipen? Ňikhaj nane, čak vaš o manuš, kas hin bare love!

Sar lošanahas, hoj andre demokracija šaj slobodno phenas, so kamas, odava nane čačo! Hin odava buter, so pes mange napačinel, the tiž but manušenge, so pes kerel andre demokracija.

Adařives hin jekh, či hin manuš parno abo kalo, sakoneske pes adařives dživel pharones, ko kerel bufi, the nane les milijoni. Bo buřatar šoha naela o bare love. Olen hin o bare love, ko džanel, kaj te džal, kaj šaj kerel o bare love.

Ajse buřakere raja keren varesave berša, the sar hin len dost love, imar krachinen, the savoro hin mištes!

Demokracija, so amenge anda? Nič ajso. Sar vaš kaske. Mištes hin le umelcenge, le športovcenge, the amare politikenge, olen hin o bare love. Adařives, sar nane le manušes love, aňi nane manuš!

Sako e demokracija dikhel pal peste... **Irena Eliášová**

Tomáš Kačo MY HOME

Beskydské divadlo Nový Jičín

14. prosince 2021 v 19.00

Předprodej v pokladně BD a na www.beskydskedivadlo.cz

Le Tomašiha Funti pal o chaben the sasto chaben

Vakerahas le kuchariha le Tomašiha Funti pal o chaben the sasto chaben. O Tomáš Funti dživel ke Brna the kerel bufi andre pandžhoneskeri restauracija. Ehin leske bišutrin berš. Andre peskro volno časos rado športinel. Nekrader tavel perdal peskri familija, pirañi the kamarata. Dikhel rado e italsko kuchňa. Ehin les štar phrala pheña.

Servus, Tomáš, šaj amenge phenes, pre savi škola phirehas the savo oboris sikhľilal avri?

Servus, Veroniko. Sikhľuvavas pre stredno škola Charbulova ke Brna, oboris kucharis.

Sar but tut e škola bavinelas, savo salas školakos?

Andro prešo berš e škola nalavas čačes, ale andro trito berš imar somas bufakero školakos, peľom upre, hoj man ehin posledno berš, the mušnav e škola te dokerel. E praxija man bavinelas buter sar e škola.

Ehas tut andre trjeda aver roma-ne čhave?

Na, somas korkoro Rom andre trjeda.

Save bachtipnaha e škola dokerdal?

Andre škola man ehas bacht, somas nekfeder khatar calo ročnikos. Pro zaverečna zkuški avlas jekh rañi, but baro dženo, dikhlas jekhe romane školakos pro zaverečna zkuški, the phendás mange, hoj ehin but phučekedi, sar doperava. Pal o savore zkuški avlas pal mande, bandifa tele, podiñas mange o vast the phendás: „Raja Funti, kada naužaravas, e kalapa tele.“ Khatar prakticka zkuški dopelom sar nekfeder khatar calo ročnikos.

The so palis, pal e škola, kaj džalas tiro drom? Rakhľal tuke bufi andro oboris?

Štar džives pal kada, so dokerdom e škola, chudľom te kerel bufi andre restauracija Kuchař Tripoli.

|| „Čirlastar amen o Roma sikhľuvahas te chal o haluški, pišot the aver. Sam pre kada sikhade calo dživipen, the sikhavas oda aver generacija. Chiba ehin andre kada, hoj kole chabena ehin but žirošna. O chabena ko Roma nane „nic moc“. Pal'is oda doperel buterval andro nasval'ipena the aver.“ ||

Tomáš, the leperes tuke pre perše dživesa andre buti? Save ehas?

Nalače! Ehas man trin džives, hoj pes te sikhľuvav, palis imar somas andre buti korkoro. Nahas man nisave zkušenosťa, ehas man ča o zakladi. Buti chudena, sar keren andro oboris. Palis chudľom te kerel buti andre aver restauracija, the miro šefkucharis ehas pre mande bengalo. Predžidilom čačes peklos, furt cholavipen, vika, brutalita, daravas man te phirel andre buti, ale

phendom mange, hem oda liker avri! O šefkucharis ehas baro punfičkaris, the kada kamelas te sikhavel he man. Kaleha man avri sikhadaš, sikhadaš man te avav siguno, samostatno, te kerel jekhetanes le avrenca, the nekbarer, hoj mange te avel furt žužo. Vaš kada leske but palikerav.

Sar tut lile o džene andre buti?

Lačhes, bizo ehas pre mande vakeribena, pre miri farba pro muj, sar upre peľe, hoj som Rom. Peršes peske gondolinenas, hoj som cuzincos. Me lenge oda davas pale, ale furt oda ehas andro asaben, niĝda pre peste nasamas „čačeste“ andro rasismus.

So nekrader taves, the savi kuchňa dikhes rado?

Rado tavav, pre soste man ehin šmakos. Rado tavav indicko chaben, mexicko, čechiko, ale nekrader dikhav italsko chaben. The nekrader tavav těstoviny.

Ehin tut varesavo receptos, savo amenge šaj phenes?

Ehin lendar buter, ale rado chav tarák. O receptos namušnav te phenel, jov pes džal te rakhel všadzi, he khatar kole nekfeder kuchara pro internetos.

The ehin tut varesavo sasto receptos?

Vašoda, hoj som športovcos, ta chav buter sastes. O recepti pro saste chabena šaj aven e kachni rižaha, všeljakes kerde těstoviny, či imar šilale lebo kerade, o šalata he aver.

Sar upre ehin o Roma andro chaben? Kaj keren furt chiba andro

chaben? Kerđas pes perdal tute vareso nevo andro chaben maškar o Roma?

Me duminav, hoj pes nakerđas nič nevo. Čirlastar amen o Roma sikhľuvahas te chal o haluški, pišot the aver. Sam pre kada sikhade calo dživipen, the sikhavas oda aver generacija. Chiba ehin andre kada, hoj kole chabena ehin but žirošna. O chabena ko Roma nane „nic moc“. Palis oda doperel buterval andro nasval'ipena the aver.

The so o terne čhave, rado chan chabena, save nane saste, fast food, o KFC, the aver znački. Kaj ehin pal tute problemos, soske peske nadodikhen pro sasto dživipen? But chan žirošna chabena, vaš save šaj ačhen všeljaka nasvalipena.

Kale fast foodi hine hem tuňo chaben, našti užaren, hoj andro McDonald chudena burger vaš o 25 koruni, the avela khatar čačikano guruvano mas. Oda bi našti zarodenas. Sasto dživipnaskro štilos peske o manuš mušinel korkoro te kerel. Kale chabena nane but saste, the ehin oda ča perdal o manuš, savo kamel, hoj les te avel sastipen. Te tumenge den burger jekhvar vaš o čhon, oda navadzinel, ale te chal oda sako džives nane cena. Kalestar pes nekbuter tuľol the palis sigeder avel o nasval'ipen. Kale chabena nane nisave kvalitna, so o manuš šaj lel. Kada ehin koľa chiba, ehin odoj ča pherdo kaloriji, pherdo ečka, the bari hodnotno živina nisavi.

Tomáš, so phenes pre romaňi kuchňa? Sar but la taves the perdal kaste?

Kada ehin talam jekh kuchňa, savi natavav vobec. Miro lav? Romaňi kuchňa nane, šaj pes rakhen jekh – trin chabena, save peske o Roma arakhenas avri, ale so o Roma nekbuter chan, nane romaňi kuchňa. He kavka peske o manuš mištes chala, ale nane oda saste chabena the hine but žirošna. Nekbuter ča balano mas, the pherdo žiros. Sar dikhlom, sar pes keren o haluški andro jekh video, bizo oda mušinel te avel lačho chaben, ale ehas kodoj calo čhil, the avri peko žiros khatar balevas, koda balevas the aver. Ehin oda žirošno kuchňa, ale lačhi.

The so rado taves, the perdal kaste?

Nekrader tavav perdal miri familija, kamarata the miri pirañi. Rado tavav varesavo chaben, savo hino kerdo sig, the nakampol upre but veci. Receptos man ale nane, ehin oda všeljaka, pal kada, savi man ehin dzeka, so pes mange kamel te kerel. Te e pirañi abo e familija kamen e svičkovovo abo vareso aver, so ehin phareder, rado oda kerav.

Tomáš, me tuke palikerav vaš o vakeriben, the vinšnav tuke but bacht andre savoro, so keres. Kamehas bi vareso te phenel pro agor le dženge, so ginen o Romano hangos?

Aven saste the savore likerem avri kale nalače berša. Te tumen kamena te sikhľol te tavel, ta tumen šaj radisaľaven pro pherdo recepta, save tavava andro videa andre miro pořados.

Phučelas e Veronika Kačová

S Tomášem Funtim o jídle a zdravém stravování

Dokončení ze str. 1

A máš nějaký zdravý recept?

Jelikož jsem sportovec, tak jím převážně jen zdravě. Recepty na zdravé jídlo můžou být třeba kuřecí maso s rýží, různě upravené těstoviny, ať už za studena nebo tepla, saláty a jiné.

Jak jsou na tom podle tebe Romové se stravováním? Kde dělají nejčastější chybu v jídle? Změnilo se podle tebe stravování u Romů?

Podle mého názoru nezměnilo. Odjakživa se my Romové učíme jíst halušky, pišot a jiné. Jsme na to zvyklí celý život a učí se to další generace. Chyba je v tom, že ta jídla jsou moc kalorická. To stravování u Romů není nic moc. Pak to dospěje většinou k obezitě, nemocem a podobně.

A co mládež, libují si v nezdravém jídle, jako jsou fast foody, KFC a jiné značky. Kde je podle tebe problém, proč si nehlídají zdravý životní styl? Přejíždají se příliš tučným jídlem, ze kterého můžou vzniknout různá onemocnění.

Tyhle fast foody jsou prostě levné jídlo, nemůžete očekávat, že v McDonaldu bude burger za 25 Kč z pravého hovězího masa. To by

nemohli vydělávat. Zdravý životní styl si musí chtít člověk sám uspořádat. Ta jídla jsou velmi nezdravá a je jen na člověku, jaké chce mít zdraví. Pokud si to dopřejete jednou za čas, nic se neděje, ale jíst to každý den je prostě nesmysl. Z tohohle se nejvíc přibírá a pak dochází časem i k nemocem. Tahle jídla nemají nic kvalitního, co si z toho může člověk vzít. To je ta chyba, je tam nadbytek kalorií, různé ečka a plnohodnotná živina žádná.

|| „Odjakživa se my Romové učíme jíst halušky, pišot a jiné. Jsme na to zvyklí celý život a učí se to další generace. Chyba je v tom, že ta jídla jsou moc kalorická. To stravování u Romů není nic moc. Pak to dospěje většinou k obezitě a podobně.“ ||

Tomáši, jaký máš názor o romskou kuchyni? Jak často ji pro někoho vaříš?

Tohle je snad jediná kuchyň, kterou nevařím vůbec. Názor? Romská kuchyně prostě není, možná se najdou dvě tři jídla, která si Romové vymysleli, ale to, co Romové většinou jí, není romská kuchyň. I tak člověk si pochutná, ale jsou to nezdravá a hodně tučná jídla. Většinou jen vepřové a samý tuk. Když jsem viděl přípravu halušek na jednom videu, určitě to musí být dobrota, ale celá kostka másla, výpek ze slaniny, plus ta slanina atd. Je to prostě kalorická kuchyň, ale dobrá.

A co vaříš nejraději a pro koho?

Nejraději vařím pro svoji rodinu, přátele a pro přítelkyni. Nejraději vařím něco rychlého a není třeba plno ingrediencí. Recept ale nemám, je to různé podle nálady, co se mi chce. Pokud si přítelkyně nebo rodina požádá o svičkovou nebo něco jiného, co je složitější, tak to rád udělám.

Tomáši, já ti moc děkuji za pěkný rozhovor a přeji ti hodně úspěchů ve všem, co děláš. Chtěl bys na závěr něco vzkázat našim čtenářům Romano hangos?

Buďte zdraví a všichni přečkejme tuhle zlou dobu. Pokud se budete chtít učít vařit, tak se můžete tě-

šit na videa různých receptů, které budu vařit ve vlastním pořadu.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

E vakcina man murdarel...

„Pomocááá, pomocááá, de man te pijel...“

„Mindar, liker avri.“

Imar naštik avri likerav, trin dives čak vičinkerel, jajkinel andro dukha. Imar nabirnav. Džanav, hoj hin les bari dukh, ale šaj avel cicho čuloro, calo dives vičinkerel pro calo svetos, košel le manušen.

„Den tumen te očkinel, odava furt phenen o doktora, o higijenci, o vedci, the akañik, so hin? Andre mande hin duj vakcini, the hin man bare dukha, maj merav, me nakamavas, ale tu kamehas, tu oleske pařahas...“

„Ačh imar! Džanav, hoj sal nasvalo, ale šaj aves cicho, imar naštik odava šunav, sar furt košes...“

„Man hin čačipen, phenen, hoj amen o phure sam rizikovo, ha, ha, rizikovo, odava hin sa kamuflažos, kamen amen te murdarel, bo pro calo svetos sam but manuša...“

„So vakeres ajso diliñipen? Kaj šundal ajse lava...“

„Ginavas pro internetos, pisinen ola vedci, odava nane ajse diline manuša, savore hin sikhade, jon pisinen čačipen...“

„Natromas savoreske te pařal, so pisinen, palek šaj olestar diliñivas...“

„The so, nadikhes pre mande? Sam soduj džene očkimen, the phenenas, hoj nachudaha o nasvařipen, the me adaj merav...“

„Savo meriben? Hin tut ajsi chripka, preku šudriřal, the tu imar meres...“

„Hi, chripka, hin man bare dukha, o vasta o čanga našunav, o buke man dukhan, chasav sar o tuberakos, o horučki nadžan tele. De man o praški pro dukha, bo nařikerava avri...“

„Dava tuke mindar, the vičinava zachranka...“

„Ma vičin ñikas! Kames pale, kaj te amenge vičinkerem? Džanes, so amenge phenenas? Hoj hine bareder nasvařipena, the amen hin e karantena. Me nakamav andre špitařa, odoj me merava, me kamav te merel adaj khere, ačhařos mange?“

Dikhav pre leste, joj, imar del duma sar dilino. Aře dičhol igen džungales avri, chasal ratvalo. Me les našunava, mušinav te vičinel zachranka, bo so me leha adaj kerava? Odoj leske pomožinena.

Namištes mange hin, e zachranka avřa mindar, the leskere jakha pre mande dikhenas furt namištes.

Nakamelas te džal andre špitařa, no mušinelas. Jov šunelas, hoj imar merela, the me leske napařavas, me duminavas, hoj o doktora leske pomožinena.

Hin mange igen pharones, nabajinelas bi mange leskeri duma, ñič lestar, čak te bi dživelas!

Me nadžanav, sar kampav te pařal vakcinenge, kana dikřlom, sar miro rom muřa, the sas andre leste duj vakcini. Kaske adadžives amen o manuša pařas? Ñikaske! Miro rom phenelas „perkeraha pre phuv sar o hruški, le vakcinendar“. Me nadžanav, či oleske te pařal. Pisinen, hoj keci manuša mule le vakcinendar, aře hin odava čačipen? The phenen, hoj sar hin o manuš očkimen, o covidos 19 hin lokeder. Soske palek mermen o očkimen? Kecivar amen mušinaha te očkinel, kaj te naavas nasvale? So avela dureder? So savoro mušinaha te likerel? So amen užarel? Me napařav le vakcinenge...

Irena Eliášová

Kaj džas

1. koter
Amaro kher peske cindam načirła, anglo jepaš čhon. Terđol paš o veš. Calo dživipen dživavas andro činžovne khera, kaj man čujnavas nalačhes. Cerpnavas dukhaha pro šero, the mire suseda nahas mindar lačhe. Predžidřilom divesa, kana peske lende khere pijelas, the ko džanel, so mek. Kerenas ajsi vika, hoj le romeha mušindam te vičinel le šandaren vaš kada, hoj kernas raři vika. Jekhvar peske le romeha phendřam, hoj oda mušinava te kerel avres, the cindam peske cikneder kher, na dur khatar foros. Hem andre buři phiras motorihya, asik biš minutici, nabajinas, ehin amenge mištes, hoj amen ehin amaro cicho. O rom kerel buři sar zastupcas le rjadřiteliske andre firma, kaj pes bikenaven o motora. The me sikhavav pre zakladno škola. E buři amen duj džene bavinel the

del amen but. Kurke phiras pal e famiřija, lebo peske keras pohodovo raři, mařkar lačho chaben, vičinas čeporo kamaraten. Linajeskre rařa samas avri pre dvora the dikhahas pro rařuno ñebos, pre savo ehas milijoni čerčeña. O rařa ehas perdal mande furt magicka, the furt man varesoha cirdenas. Rado leperav pro čhavoripen, kana mange e daj o dad raři ginenas paramisi the pařis zasovavas. Akanak mange ginav korkori, lebo le čhavorenge andre škola.

Jekhvar andro čhoneskero čhon raři džalaz te šundol e balvaj andro vudar the andro blaki kavka zorales, sar te bi mange vareso kaleha kamelas te phenel. O rom mange odgeřas vaš e buři pro drom, the me ačřilom korkori khere. He te somas khatar buři zuřimen the ehas man pherdo buři the starosřa khatar

Kam jdeme

2. díř

Dny utřkaly jako voda a přiřla zima. Ve škole jsme s dětmi chystali vánoční besřdku, takže bylo co dělat. Manžel měl být sice na svátky doma, ale měl se sejřt s kolegy na vánočním večřrku. Já na večřrky nechodřm, raději jsem doma s kněžkou na gauči. Cřtila jsem se víc unavená než kdy předřm. Chyběly mi letní večery venku. Jako bych zřtrřcela sílu. Byla mi pořad zima a nemohla jsem se zahřřat. Manžel si toho ani nevřřimal. Byl pořad pryč a už jsem tomu přestřvala pomalu věřřit, že má nějaké pracovní schůžky. Tuřřila jsem, že někoho má. A možná se mi to chystal řřit, ale neměl odvahu. No, nebylo mi zrovna nejřlepe. Ale nechřřla jsem na to myslet, tak jsem se raději věnovala práci kolem vánoční besřdky ve škole. S dětmi jsme si připravili divadelní představení o skřřitcích a kouzelných vilách. Nakupovali jsme a připravovali kostřmy, masky a různé rekvizity kolem toho. Moc jsem si to užřvala a bylo mi s dětmi ve škole řřp než doma s manželem.

Venku se ochladilo ještě víc a pomalu začalo sněžřit. Z oken domu jsem se dívala na naši zahradu a vzpomřnřla na teplé dny s přáteli, na dny bez starostí a smutku. Ale asi je na čase něco změnit, nemůžu pořad myslet na minulost. Postupně ze mě smutek odchřzel a já uvnřř sebe našla světlo, které mi ukřžalo směř a pocit napřněnř. Strach z budoucnosti odeřel. Rozhodla jsem se být sama sebou a samotu jsem přijala. Přestřla jsem se zabřvat ostatními a díky tomu jsem našla samu sebe. Oblękla jsem se a vyřřla v noci na zahradu a věděla jsem, že ař se stane cokoli, pořad jsem tam, kde mám být. Zvolila jsem si možnost řřit v meditaci a spojená s přírodou. Rozpustřla jsem si vlasy a začala zpřvat a tanřit, projeřila jsem svoji autentičnost a našla vnitřřní svobodu. Únava, kterou jsem několik dní pocřřtovala, náhle zmizřla a já se cítila jako silná a zdravá bytost. Vidě-

la jsem blikající zářřící barvy, které tanřily se mnou, kolem dokola. Byly to malé víly s křřídly. Můžu vás ujistřit, že se mi to nezđalo, ale právě naopak. Snřřh, který padal z nebe, byl pro mě novým životem. V hloubi ve vzdřleném lese se ozřřvaly hlasy. Já se podřřvala vzhřru k nebi a byl zase řřplněk.

Druhý den ráno po snřřdani jsem pocřřtila velikou radost a sílu znovu řřit. Oblękla jsem si krásné bílé řřaty a vyřřela do školy, kde se měla konat vánoční besřdka. Vnřřmřla jsem každého člověka, který na besřdku do školy přiřel. Rozpoznřla jsem, jakou má náladu. Někteřři se přetřřarovali a přiřřli jen, aby se neřřeklo. Ostatní byli k sobě i k druhým řřřimřni. Zđalo se mi, že dokonce i slyřřím něčř hlasy, ale v tom okamžiku se na mě vrřly děti a děkovřdou. Pocit, který mě přiřjemně zahřřal a rozesmřřal. Představení mohlo začřit. Hřřalo se bez pauzy 45 minut a musřřm řřit, že atmosřřera byla jako z filmu. Děti se do představení vřřily a bylo vidět, že si to všichni společně s nimi užřřli. Rodiče byli na své děti pyřřni a navřřajem se objřřmřli. Babičky plakaly. Všichni se rozloučřli a vydřřli se do svých teplých domovů slavit Štěđřý večer. Já zřřstřla na Štěđřý večer sama doma, za rodiči jsem jela až druhý den. Musřřla jsem jim řřit, že mě manžel podvřřdí a že někoho má. Ale nechřřla jsem je tím zatěžřvat. Můj manžel se celý život honil za peněžři a vřřdy chřřel něčeho dosřřhnout. Taky se mu to podařřilo. Penize ho zaslepřly. Tuřřila jsem, že někoho má. Byla to jeho kolegyně z práce.

V hlavě jsem měla myřřlenku, která mě vedřla do tmy na naši zahradu. Má cesta a setkání se třřsem mi změnilo řřivot. Splynřla jsem s jeho řřivitem. Střřla jsem se novou podobou sama sebe. Byla jsem v bezpeřři obklopená lřřskou a krřřlovstvřřm přírody. Objala jsem kmen stromu a polořřila na něj svořři hlavu. Ocřřtila jsem se v jiném světě. Vřře vypadřlo jako

u nás doma, ale barvy byly mnohem řřivějšři a vřřude vonřřla trřava a kvěřřtiny. Měli zde křřřřřalové studny, které lęřřily. Hledřřla jsem třřs, který mě sem donesřla a chřřřla jsem ho znovu vidět. Rozhlřřřla jsem se po nové krajřřině a uvidřřla náš đřřm, veřřla jsem do něj a rozhlřřřla se po místnostech. Na stěněch visřly různé obrazy. Nikde nikdo. Když jsem řřla po schodech nahoru do jiného pokoje, slyřřřla jsem dětský plřřč. Otevřřřla jsem dveřře a ve zlaté kolřřbce ležřel malý chlapec. Opatřřně jsem ho vzřřala do náruče a třřše jsem mu zpřřvala a chlapec usnul. Když jsem ho polořřřla zpřřátky do kolęřbky, všřřimřla jsem si papřřru, který tam ležřel. Přřsmo bylo napsané cizřř řřečři, ale když jsem se podřřřvala zblřřzka, odkřřřlo svřřj význam. Psalo se v něm: „Buřř šťastná v naší zemi.“ Vřřubec jsem nemysřřla na zřřřřek, nebylo potřeba. Byla jsem šťastná, že jsem teřř a tady. Věděla jsem, že sem patřřim a můj řřivot je zde. Můj odřřaz v zrcadle byl jiný než předřřm. Večřřer jsem měla tvář posetou střřřřbrným prachem a ráno byla moje tvář bez jediného kořřňního problému. Má tvář vypadřřla jako tvář Sněhřřurky. Na každém novém kroku mě čekalo překvapenř, které jsem s lřřskou přiřřjala a užřřřvala si ho.

Nemůžu vám řřit, kolik let ubřřřlo, protože v zemi, kde jsem začřřla řřit, čas neexistoval. Ale můžu vám řřit, že jsem díky novému řřivotu zde na této zemi našla společnost bytostí, které mě přiřřjaly takovou, jaká jsem. Dovolily mi zde řřit a já mohřřla čerpat zkuřřšenosti a učřit se novým věcem. Cřřtila jsem lřřskou, která mě obklopřřovala po celou dobu. Žřřdný smutek ani stres tu nebyřřl. Časem jsem měla možnost nahlědnout zpřřet do své země, bohuřřel, země byla plná jedu, bolesti a utrpenř. Svět na zemi pomřřnul. Třřs byl moje cesta k zřřchranně. Teřř už vřřm, že je sprřřvně poslouchat svoje srdce, dovede vás k cestě ven. A proto nepromarņřte jediný okamžik svého řřivota.

Veronika Kačřřová

džene khatar Kelta the Germana likerenas o stromi sar peskre pruvodcen, radcen the vođakere džene. Phendom mange, hoj pes leha pale dikhava, the tajsaskero rat džava pro than, kaj o stromos terđolas. Mušindom kada te kerel korkori, kaj peske pal mande miro rom te naduminel, hoj som dilihi. Ta man

visardom avri, hoj man džav avri te predžal pro žužo luftos. Sar doavfom pro than, kaj akor o stromos terđolas, nič kodoj nahas, ča čuči dvora the jejsoskere prajtora the dural baro veš. Bešlom mange pre khoča the thodom o vasta khatar kolfin, the leperavas pro džives, savo predžidilom. Avelas šišitno the

ehas časos te džal khere. Dromeħa demadom le pindreħa andro jekh bar, ta les vazdľom, the ehas andre leste pisimen lav: „Lače veci andro tumaro dživipen avela, rovnako sar barol o krakos andre zoralo drukos.“ Hmm, asandilom, the sig denašavas khere.

Veronika Kačová

Kaj džas

2. koter

O dživesa denašenas sar paňi, the avľas jevend. Andre škola le čhavorenca richtinahas karačoňakri besidka, ta ehas so te kerel. Miro rom majinlas pre Karačoňa te avel khere, ale majinlas pes te dikhel peskre dženenca khatar buti pre karačoňakro večirkos. Me pro večirki naphirav, som feder khere la knižkaha pro hačos. Čujinavas, hoj som buter zuňimen sar akor. Chibinenas mange linajeskere raťa avri. Sar te bi našavavas e zor. Ehas man furt šil the našti man taťaravas. Miro rom kalestar aňi nadžanelas. Ehas furt het, the me polokes napaťavas, hoj les ehin ča varesave bufakere schuzki. Šunavas, hoj les vareko ehin. The šaj mange oda kamelas te phenel, ale nahas les tromadipen. No, nahas mange mištes. Ale nakamavas pre kada te leperel, ta keravas buti maškar veci pre karačoňakri besidka andre škola. Le čhavorenca peske richtindam dživadlos pal o cikne skřitki the čarovna vili. Cinavahas the richtinahas o grati, o maski the pherdo rekviziti pre kada dživadlos. But mange oda predživavas, the ehas mange le čhavorenca andre škola feder, sar khere le romeħa.

Avri pes kerđas baro šil, the polokes chudelas jiv te del. Khatar blaki andro miro kher dikhavas pre amari dvora, the leperavas pro kerade dživesa le kamaratenca, pro dživesa bi o pharipen. Ale asi mange kampol imar te kerel vareso aver, našti furt leperav pro čirlatuňipen. Polokes mandar o pharipen odžalas, the me andre mande rakhľom švetlos, savo mange sikhadās o drom. Šundo andro jilo the dar khatar tajsaskero odgeľas. Phendom mange, hoj avava kajsi, savi som the korkori man liľom. Preačihilom mange te kerel starosťa pal aver džene, the vaš kada rakhľom korkori man. Urdom man, the geľom raťi avri pre dvora. Džanavas, hoj te bi pes ačihilas savoro, furt som kodoj, kaj majinav te avel. Kidľom mange avri e možnosťa te dživel andre meditacija the te avel jekhetane la prirodaha. Rozmukhľom mange mire bala the chudľom te giľavel the te kheel, sikhadom miro manušipen the rakhľom andruňi sloboda. Zuňipen, savo man vajkeci džives ehas, ni-

sostar nič odgeľas, the me man čujinavas zoraľi, the sasťi manušňi. Dikhavas farbi, save labonas, save khelenas manca the paš mande. Ehas oda cikne vili le kridlenca. Šaj tumenge phenav, hoj oda nahas suno, ale visar, čačipen. O jiv perelas tele khatar ňebos, ehas perdal mande sar nevo dživipen. Dural andro veš džanas te šundol varesave hanga. Me dikhľom upre pro ňebos, the ehas hinke čhoneskero čhon.

Dujto džives tosara sar chalom, čujinavas bari radosťa the zor pale te dživel. Urdom mange šukar parno viganos the geľom andre škola, kaj pes majinlas te kerel e karačoňakri besidka. Čujinavas sakone manušes, savo pre besidka andre škola avľas. Prindžardom, savi les ehin dzeka. Varesave kerenas falešna muja, the avle ča vaš kada, hoj pes te naphenel. Avren ehas maškar peste the avrende phundrado jilo. Zdelas pes mange, hoj šunavas varesave hanga, ale andre koľa minutica pre mande chutile o čhavore, the palikerenas mange bare luluđenca the gulipnaha. Šundo, savo man šukares taťardas the asaldardas. Chudľam te bavinel o dživadlos. Bavinahas 45 minuti bi e pauza the šaj phenav, hoj ehas bari atmosfera, sar te bi khatar filmes. O čhavore peske o dživadlos predžidile, the džalas te dikhel, hoj savore džene lenca tiž. O daja le dadenca ehas andre peskre čhavore barikane, the jekhetane pes obchudkerenas. O phure daja rovenas. Savore pes odkidle the gele andre peskre kerade khere te mulatinel e Karačoňa. Me ačihilom pre Karačoňa korkori khere, pal e daj the dad somas te džal tajsa. Mušinavas lenge te phenel, hoj man o rom chochavel la avraħa. Ale nakamavas lenge te kerel dukh. Miro rom kamelas calo dživipen o love, the furt kamelas, hoj te avel barikano. Tiž pes leske oda kerđas avri. O love lestar kerde manušes, savo nadikhel. Šunavas, hoj vareko les ehin. Ehas oda leskri kolegiňa khatar buti.

Andro šero man ehas gondolišagos, savo man cirdelas raťi pre amari dvora. Miro drom the dikhiben le stromeħa tisoħa mange kerđas o dživipen aver. Thodom man jekhetanes leskre dživipnaha. Ačihilom nevi manušňi, korkori andre peste. Khatar mande ehas smirom, kamiben the kralovstvo

khatar prirodaha. Chudľom o stromos the thodom pre leste miro šero. Dochudľom man andro aver svetos. Savoro dičholas kavka sar k'amende khere, ale o farbi buter labonas the všadzi pachinenas e čar the o kvitki. Ehas len kadaj krištalova paňa, save sasťarenas. Rodavas le tis, savo man kadaj andas the kamavas les pale te dikhel. Rozdikhavas man pal o nevo them, the dikhľom amaro kher. Geľom andre the rozdikhavas man pal o khera. Pro falı ehas pherdo obraza. Ňikhaj ňiko. Sar geľom upre pal o ganki andre aver cimra, šundom čhavoreskero roviben. Phundračom o vudar the andre somnakuňi kolibka pašľuvelas ciknoro čhavoro. Gođaha les liľom andro vast the polokes leske giľavavas the o čhavoro zasufas. Sar les thodom pale andre kolibka, dikhľom, hoj kodoj pašľol varesavo liľ. O lava nadžanas te peginel, ehas andre cudzo čhib, ale sar dikhľom pašeder, sikhadās pes. Pisinelas pes odoj: „Av bachtaľi andre amari phuv.“ Vobec naduminavas pro tajsa, nakampolas oda. Somas bachtaľi, hoj som kadaj. Džanavas, hoj kadaj patrinav the miro dživipen ehin adaj. Miro dikhiben andro gendalos ehas aver sar akor. Raťi mange pro muj ehas rupuno prachos the tosara ehas miro muj bi ňisavo problemos. Dičľuvelas sar muj la Sněhurkakro. Pre sako nevo krokos man užarlas naužardo, savo kamibnaha iľom the predživavas les.

Našti tumenge phenav, keci berš denašle, vašoda hoj andre phuv, kaj chudľom te dživel, o časos nahas. Ale šaj tumenge phenav, hoj som palikerďi, hoj adaj pre kaľa phuv dživav. Rakhľom mange spoločnosťa le manušen, save man lile kajsi, savi som. Mukhle man adaj te dživel the me šaj sikhľuvavas neve veci the buťa. Čujinavas kamiben, savo adaj ehas calo časos. Ňisavo pharipen aňi choľi adaj nahas. Palis man ehas možnosťa, hoj šaj dikhľom pale andre amari phuv, zijand, ehas but otravimen, ehas kodoj but dukhiben, but pharipen. O svetos pre phuv muľas. O tis ehas miro drom andro ratišagos. Akana imar džanav, hoj ehin lačhes te šunel peskro jilo, anela tumen avri. The vaš oda napromarňinen jekhori minutica andre tumaro dživipen.

Veronika Kačová

Vakcína mě zabíjí...

„Pomóoc, pomóoc, prosím, dej mi napít...“

„Hned to bude, vydrž.“

Už se to s ním nedá vydržet, třetí den jenom janká a křičí bolestí. Rozumím mu, ale mohl by snášet ty bolesti tišeji. To je už i na mě dost! Třetí den celou noc i přes den jenom křičí a nadává na celý svět a na všechno lidstvo.

„Dejte se očkovat, to furt nařizují ministři, hygienici, lékaři, a co teď? Co z toho mám? Mám v sobě dvě vakcíny a chcípám bolestí, nechtěl jsem se dát očkovat, to jen ty jsi tomu věřila a já...“

„Přestaň už! Máš bolesti, tak se trochu utiš, já tě už nemůžu poslouchat, jenom nadáváš a vyčítáš...“

„Mám pravdu, my důchodci jsme riziková, ha, ha, jo, riziková, já vím, jak jsme na tom až moc dobře. Chtějí nás zabít, to je moje přesvědčení a ty tomu nerozumíš, je nás na světě už moc, a je to všechno kamufláž...“

„Co blbneš, kde jsi na to přišel, takové kecy...“

„Psali to na internetu, a ne nějakí blbci, to jsou studovaní lidé, vědci, a ti si to z prstu nevyucují...“

„Taky nesmíš všemu věřit, co kdo napíše, to bychom se z toho zbláznili...“

„Copak to nevidíš na mně? Jsme oba dva očkováni a já tu umírám, přitom nám tvrdili, že se nenakazíme...“

„Jaképak umírání, proboha, máš normální chřipku, nastydl jsi a ty hned umíráš...“

„Jo, chřipka, necítím údy, kašlu jako tuberák a plíce mě bolí, horečky neustaly, nevím, co už dělat. Mám hrozné bolesti, dej mi ty léky na bolesti, nebo to nevydržím...“

„Hned, dám ti a zavolám záchranku...“

„Nevolej nic! Zase nám vynadají, to chceš? Víš, co říkali, že jsou horší případy a my máme karanténu. Nevolej nic, tam umřu, v nemocnici, ale já chci umřít tady doma, je ti to jasné?“

Koukám na něj a myslím si, že to přehání. Ale vypadá opravdu špatně, vykašlává hleny s krví. Neposlechnu ho a zavolám záchranku. Snad mu tam pomůžou.

Jeho pohled mě pořád provází, záchranka se dostavila do deseti minut a manželka odvezli do nemocnice.

Nechtěl jít, ale musel, jeho vyčítavý pohled mi zůstal v paměti. Měl pravdu, cítil, že je na konci života a já mu nevěřila! Já myslela, že ho dostanou z té nemoci.

Je mi moc těžko, už by mi nevadilo to jeho nařikání ani to ostatní, jenom kdyby žil!

Nevím, jak mám věřit vakcínám, když jsem svědkyní, jak „pomáhají“ vakcíny. Čemu dnes můžeme věřit? Ničemu. Manžel tvrdil „budeme padat jako hrušky, jeden za druhým, z těch vakcín“. Já nevím, zda mám tomu věřit! Píší, kolik lidí už zemřelo z očkování, ale kde je pravda? Taky se tvrdí, že pokud jsme očkováni, je průběh nemoci covid 19 lehčí. Proč tedy umřou i očkováni? Kolikrát se musí člověk očkovat, aby se nenakazil? Jak to bude dál? Co všechno budeme muset snášet? Co nás čeká? Myslím, že nic dobrého, já vakcínám nevěřím...

Irena Eliášová

m30
k
dílna pro děti

Vánoční koledování

5/12/2021
15.00

Posvítíme si na exponáty, s baterkami vykouzlíme hvězdnou oblohu, zahrajeme si stínové divadlo a povíme si takový lehounce strašidelný příběh. Na závěr adventní neděle si zazpíváme několik koled s romským muzikantem. Kterým? To je vánoční překvapení.

rommuz.cz

muzeum u vás doma

3D STÁLÁ EXPOZICE

Dějiny Romů od starověké Indie přes události II. světové války až po současnost jsou přístupné ve 3D prohlídce na rommuz.cz/cs/online-muzeum/3d-prohlidka/.

PODCASTY

První série osmi rozhovorů je v letošním výročním roce rozšířena o novou řadu Velikáni jako spojující články. Poslouchejte nás na našem webu rommuz.cz/podcasty nebo na [Soundcloudu](https://www.soundcloud.com) a [Spotify](https://www.spotify.com).

Nově vychází:

25. 11. Jak Rom píše romské dějiny – Bartoloměj Daniel

Představení osobnosti a díla jednoho ze zakladatelů a laureáta Ceny MRK 2021. Životní příběh i odborné polemiky jednoho z mála romských disidentů, prvního romského historika a klíčové postavy při zakládání Muzea romské kultury.

9. 12. Dalších 30 let? Zhodnocení role MRK

Všem hostům klademe otázku na jejich názor a postavení MRK na mapě paměťových institucí. Jak vidí a jak by podle nich mělo/mohlo vypadat MRK v budoucnosti? V závěru oslav v prosinci vydáváme poslední díl jako bonus.

VIDEA

- Virtuální Procházky po Cejlu s Petrou Svobodovou.
- Jolanka a Gejza vyprávějí pohádky pro děti.
- Ochutnávky z depozitářů – pásmo videí, ve kterých pracovníci Odborného oddělení postupně představují zajímavý výběr předmětů skrytých očím návštěvníků v depozitářích muzea.

stálá expozice

PŘÍBĚH ROMŮ

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na emailu lektor@rommuz.cz, na telefonu: +420 545 214 419, nebo využijte objednávkový formulář rommuz.cz/cs/vzdelavaci-programy/pro-verejnost/.

výstava

7. 4. 2021 – 31. 12. 2022

OTISK CEST. Fotografie Claude a Marie-José Carret

Carretovi se fotografovali Romů – svých přátel – věnují přes 30 let. Jen málo fotografů zůstane u téhož tématu takto dlouhou dobu. Díky tomu vám můžeme zprostředkovat fotografie, které zaznamenávají několik generací a nabízí pohled na proměny života v čase. *Vstup zdarma.*

veřejné akce

2. 10. – 15h

Hodonín u Kunštátu. Památník Romů a Sintů na Moravě.

Beseda s Jiřím Fišerem

Mimořádné setkání s Jiřím Fišerem, posledním dosud žijícím českým dvojčetem, na němž v koncentračním táboře Auschwitz-Birkenau prováděl pokusy nechvalně proslulý doktor Josef Mengele. Besedy se zúčastní i žurnalista Pavel Baroch. *Vstup zdarma.*

Mrkněte k nám!

mrkmrk.cz

**Muzeum romské kultury
státní příspěvková organizace
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz**

Otevírací doba
úterý–neděle 10–18h

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Informace o aktuálních podmínkách vstupu najdete na rommuz.cz/cs/navstevnici/navstevni-rad/. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořízen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

**Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu Romů a Sintů na Moravě
+420 775 403 155
hodonin@rommuz.cz**

Otevírací doba duben–říjen
středa–neděle 9–17h

hodoninpamatnik.cz

Kavárna BENG!

říjen – prosinec 2021

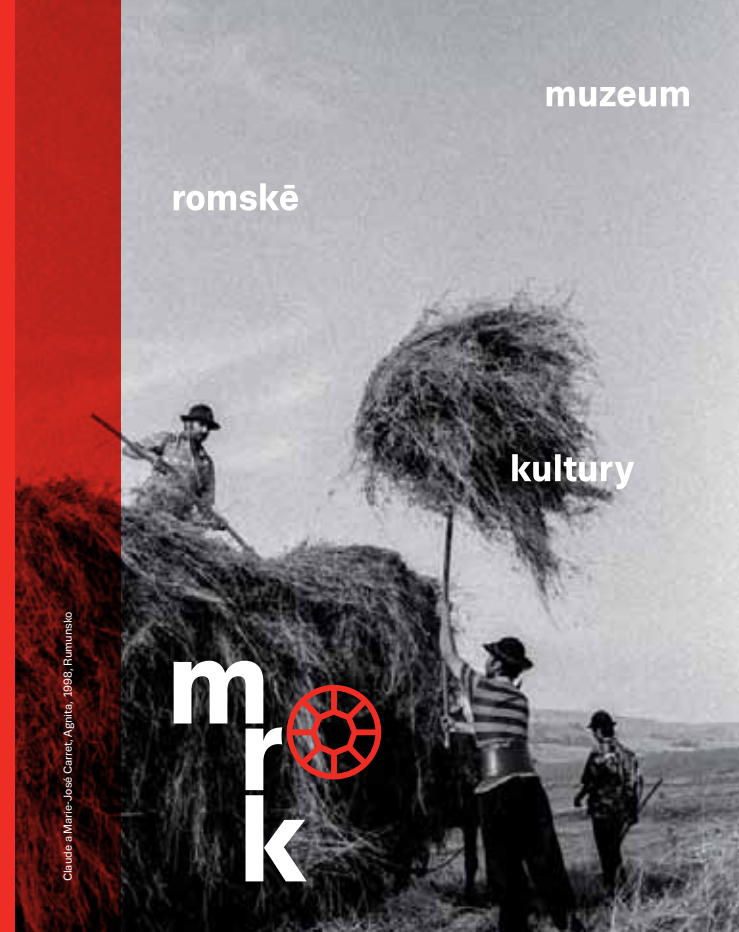

eshop-rommuz.cz

rommuz.cz

Česká televize
Hlavní mediální partner

Ministerstvo kultury
Jihomoravský kraj

romské

muzeum

kultury

mrk

Claude a Marie-José Carret, Agnès, 1998, Rumunsko

3. 10. – 15h

Podzim s magií – dílna pro děti

Víte, kdo byly strigy nebo proč je dobré nosit červené oblečení? To vše a mnohem víc se dozvíte v naší stálé expozici. Společně si představíme nadpřirozenou bytost romské kultury, poslechneme si příběh z dávných časů a něco pěkného si na památku vyrobíme.

23. 10. – 19h

Cabaret Des Péchés, Palác Jalta, Dominikánské náměstí 2, Brno

Galavečer Muzea romské kultury

Galavečer jako oslava výročí 30 let muzea s předáním prestižní Ceny Muzea romské kultury (Ceny MRK) za rok 2020 a 2021. K ocenění je každoročně vybrána jedna osobnost, která svým působením přispěla k rozvoji, propagaci a uchování romské kultury či obecně k fungování MRK. Vzhledem k pandemické situaci nedošlo loni k jejímu předání, proto bude letos oceněna výtvarnice a performerka Emilia Rigová. Za rok 2021 získá Cenu MRK promovany historik Bartoloměj Daniel, in memoriam (byl členem Svazu Cikánů-Romů a spoluzakladatelem MRK v r. 1991). Součástí Galavečera budou hudební, taneční i divadelní vystoupení, a také křty publikací MRK.

7. 11. – 15h

Listí padá – dílna pro děti

Listí padá a je barevné, stejně jako romské šaty. Přijďte za námi objevit jejich krásu, něco se o nich dozvědět, naučit se vybraný romský tanec či si zanotovat písničku. Vítejte všechny věkové kategorie.

10. – 11. 11.

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67, Brno

Vila Stiassni, Hroznová 14, Brno

Hodonín u Kunštátu. Památníku Romů a Sintů na Moravě.

Mezinárodní konference

Místa paměti: od budování expozic po edukaci v muzeích-památnících
Muzeum romské kultury převzalo v roce 2018 do správy dva památníky holokaustu Romů a Sintů – v Hodoníně u Kunštátu, zde nedávno dokončilo instalaci expozice, a v Letech u Písku, kde buduje nový památník s expozicí.

Cílem konference je získat příklady dobré praxe či know-how z tuzemska i zahraničí k dokončení expozice, pro edukaci a provoz muzeí/památníků. Tematicky bude konference zaměřena na animaci autentických míst paměti. Je také součástí oslav 30. výročí založení MRK.

5. 12. – 15h

Vánoční koledování – dílna pro děti

S našimi lektory si posvítíme na vybrané exponáty ze stálé expozice, s baterkami vykouzlíme hvězdnou oblohu, zahrajeme si stínové divadlo a povíme si takový lehounce strašidelný příběh. Na závěr adventní neděle si zazpíváme několik koled s romským muzikantem. Kterým? To je vánoční překvapení.

edukační programy

probíhají také v online verzi

Příběh Romů (historie)

Jdeme dlouhou cestou (jazyk a literatura)

Nezapomeneme (holokaust Židů a Romů)

Můžeme se domluvit? (stereotypy)

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....
název organizace: .....
adresa, PSČ: .....
e-mail: ..... telefon: .....
počet objednaných výtisků: .....

- způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2021 je 320 Kč

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100